

Kemal Gözler

ANAYASA HUKUKUNUN METODOLOJİSİ

Philippe Ardant, Jean-François Aubert, Josephé Barthélemy, Jean Boulouis, Jacques Bourdon, Georges Burdeau, Jacques Cadart, Charles Cadoux, Raymond Carré de Malberg, Dominique Chagnollaud, Bernard Chantebout, Francis Delpérée, Charles Debbasch, Léon Duguit, Paul Duez, Olivier Duhamel, Maurice Duverger, Adhémar Esmein, Michel Henry Fabre, Louis Favoreu, Jean Gicquel, Patrice Gélard, Francis Hamon, André Hauriou, Maurice Hauriou, Benoît Jeanneau, Julien Laferrière, Dmitri Georges Lavroff, Claude Leclercq, Georges Liet-Veaux, Pierre Pactet, Jean-Marie Pontier, Marcel Prélot, Jean-Claude Ricci, Jean-Louis Quermonne, Michel Troper, Dominique Turpin, Georges Vedel, Pierre Wigny, Orhan Aldıkaçtı, Servet Armağan, İlhan Arsel, Ali Fuat Başgil, Bakır Çağlar, Naz Cavuşoğlu, Kemal Dal, Fevzi Demir, Mustafa Erdoğan, Cem Eroğul, Bülent Nuri Esen, İsmet Giritli, Zafer Gören, A. Şeref Gözübüyük, Hüseyin Nail Kubalı, Orhan Melih Kürkçüer, Ergun Özbudun, Selçuk Özçelik, Christian Rumpf, Yavuz Sabuncu, Lale Sarmaşık, Mümtaz Soysal, Server Tanilli, Erdoğan Teziç, Özkan Tikveş, Tarık Zafer Tunaya, Sadık Tüzel, Yıldızhan Yayla

Kemal Gözler
ANAYASA HUKUKUNUN METODOLOJİSİ

Ekin Kitabevi Yayınları
ISBN: 975-7338-39-7

© Tüm hakları mahfuzdur. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan kitabevinin izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi, ya da her hangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

İkinci Baskı
Temmuz 1999

Baskı: Motif Matbaası

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Kemal Gözler
Kapak Düzeni: Kemal Gözler
Düzeltilme: Serkan Bilgin, Berna Güneş, Kürşat Akbıyık, Ayşe Tavaslıoğlu
Eleştirileriniz İçin: gozler@uludag.edu.tr

Dağıtım:
Ekin Kitabevi
Altıparmak Cad.
Burç Pasajı no: 27
BURSA
Tel+Fax: (0224) 223 04 37

Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER
Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi

ANAYASA HUKUKUNUN METODOLOJİSİ

Düzeltilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı

EKİN KİTABEVİ YAYINLARI
B U R S A - 1 9 9 9

“Yeni bir bilimsel gerçeklik, rakiplerini ikna ederek veya onlara aydınlığı göstererek zafer kazanmaz. O zafer kazanır; çünkü, rakipleri ölererek yok olurlar ve yeni bir kuşak, yeni bir düşünce eskisinin yerini almakta tereddüt etmez”.

Max Planck

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1-6
------------	-----

Bölüm 1 **POZİTİVİST TEORİ (s.7-18)**

I. Tabii Hukukun Reddi.....	7
II. Değerlerin Bilinemezliği İlkesi.....	11
III. Pozitivist Teorinin Bilim Anlayışı.....	14
1. Bilimin Konusu Objektif Olarak Bilinebilir Bir Şeydir.....	14
2. Bilim ile Bilimin Konusu Birbirinden Farklı Şeylerdir.....	16
3. Bilimin Görevi Konusunu Sadece Tanımaktır.....	16
4. Hukuk Bilimi Kendisine Yabancı Unsurlardan Arınmalıdır (“Saflık”)....	17

Bölüm 2 **MANTIK (s.19-24)**

Önerme.....	19
Üç Tür Önerme veya Dilin Üç Görevi.....	20
Anayasalar Yaptırmalı Önermelerden Oluşmuştur.....	21
Anayasa Mahkemesi Kararları da Yaptırmalı Önermeler İçerir.....	21
Bilimsel Eserler Bildirmeli Önermeler Kullanır.....	21
Yaptırmalı Önermeler İle Bildirmeli Önermeler Arasındaki Farklar.....	22
Anayasa Normlarının ve Anayasa Mahkemesi Kararlarının Geçerlilik Kriterleri.....	22
Anayasa Hukuku Bilimi Önermelerinin Geçerlilik Kriteri.....	23

Bölüm 3 **ANAYASAL MESELELERİN ÇÖZÜMÜ (s.25-26)**

Bölüm 4 **ANAYASA HUKUKUNUN BİLGİ KAYNAKLARI (s.27-54)**

I. Anayasalar.....	28
A. Türk Anayasaları.....	29
1. Resmî Kaynaklar.....	29
2. Özel Kaynaklar: Anayasa Derlemeleri.....	34
3. İnternette Türk Anayasaları.....	37
B. Yabancı Anayasalar.....	37
1. Türkçe.....	38
2. Fransızca.....	38
3. İngilizce.....	39
4. İnternette Yabancı Anayasalar.....	39
II. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	40
A. Türk Anayasa Mahkemesi Kararları.....	41

1. Resmî Yayınlar	41
2. Özel Yayınlar	42
B. Yabancı Anayasa Yargısı Organlarının Kararlarının Bilgi Kaynakları.....	43
1. Fransız Anayasa Konseyi (<i>Conseil constitutionnel</i>) Kararları	43
2. Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi Kararları	44
3. Alman Federal Anayasa Mahkemesi	45
4. İtalyan Anayasa Mahkemesi Kararları.....	45
III. Bilimsel Eserler	46
A. Bilimsel Eserlerin Çeşitleri	46
1. Sistematik Eserler	46
a) Türkiye	46
b) Fransa	48
d) Diğer Ülkeler	49
2. Monografiler	50
3. Makaleler: Dergiler (Sürelî Yayınlar).....	51
a) Türk Dergileri	51
b) Fransız Anayasa Hukuku Dergileri.....	53
4. Diğer Eserler	53

Bölüm 5

BİLGİ KAYNAKLARININ TARANMASI VE TEMİN EDİLMESİ (s.55-67)

I. Kaynak Taraması	55
A. Kütüphane Kataloglarından Kaynak Taraması	55
1. Kütüphaneye Giderek	55
a) Eski Sistem: Çekmecelerden Tarama.....	55
b) Yeni Sistem: Bilgisayarla Tarama	56
2. Kütüphaneye Gitmeden: İnternetle Kaynak Tarama.....	57
B. Bibliyografyalardan Kaynak Tarama.....	57
C. <i>Social Sciences Abstracts</i> 'tan Kaynak Tarama.....	58
D. <i>Social Sciences Citation Index</i> 'ten Kaynak Tarama.....	58
E. ULAKBİM Aracılığıyla Kaynak Tarama.....	59
D. İnternet Aracılığıyla Kaynak Tarama	59
II. Kaynak Temin Etme	60
A. Piyasadan Satın Almak	60
B. Kütüphanelerden Temin Etmek	61
1. Millî Kütüphane	61
2. Halk Kütüphaneleri.....	61
3. Uzmanlık Kütüphaneleri.....	62
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi	62
Açık Raf / Kapalı Raf Sistemi.....	63
Türk Kütüphanelerinin Fakirliği	64
Kütüphaneler Arası Ödünç Servisi.....	65
Anayasa Hukuku Dergileri Nerede Bulunur?	65
C. İnternet Aracılığıyla Temin Etmek	69

Bölüm 6

OKUMA (s.69-116)

I. Okuma Tekniği	69
A. Anayasa Metinleri Nasıl Okunmalı?.....	69
B. Anayasa Mahkemesi Kararları Nasıl Okunmalı?.....	74
C. Bilimsel Eserler Nasıl Okunmalı?.....	78
II. Okumada Mantık Bakımından Dikkat Edilecek Hususlar	81
A. Dilde Çok-Görevliliğe Karşı Dikkatli Olunmalı.....	82
1. Anayasa Metinlerinin Okunmasında Dikkat Edilecek Hususlar.....	86
2. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Okunmasında Dikkat Edilecek Hususlar	89
3. Bilimsel Eserlerin Okunmasında	96
B. Kelimelerin Duygusal Etkisine Karşı Dikkatli Olunmalı.....	97
Anayasa Hukuku Kavramlarının Duygusal Etkisi	98
Sosyal Adalet	98
İnsan Hakları	99
Hukuk Devleti	100
Yargı Bağımsızlığı	100
Anayasa Yargısı	101
Dilin Etkileme Amacıyla Kullanılması.....	102
Kesinlik Bildiren Deyimlere Karşı Dikkatle Olunmalı.....	106
Dört Soru	110
Kelimeler Duygusal Yüklerinden Arındırılmalı	110
Yazarın Asıl Maksadı Saptanmalı.....	110
“Pazarıcı Taktiği”ne Karşı Dikkat Edilmeli.....	113
Yazarın Ana İddiası Tespit Edilmeli	114

Bölüm 7

YAZMA (s.117-130)

Atf Usûlleri.....	119
1. Anayasa Maddelerine Atf.....	119
2. Anayasa Mahkemesi Kararlarına Atf Usûlü	120
3. Bilimsel Eserlere Atf Usûlleri	123
Kitaplara Atf Usûlü.....	125
Makalelere Atf Usûlü.....	125
Derlemedeki Bir Çalışmaya Atf.....	125
Yayınlanmış Tebliğe Atf.....	125
Yayınlanmamış Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerine Atf.....	126
İnternet kaynaklarına Atf Usûlü.....	125
Yayınlanmamış Çalışmalara Atf Yapılmaz	128
Dil	129
İmlâ Kılavuzu	130

Bölüm 8
TERMİNOLOJİ (s.131-140)

A. “Anayasa” Terimi	131
“ <i>Constitutio</i> ”	131
“ <i>Constitution</i> ”	131
“Kanun-ı Esasî”	132
“Teşkilât-ı Esasiye Kanunu”	132
“Anayasa”	133
Değerlendirme	133
B. “Anayasa Hukuku” Terimi	134
1. “Hukuk-ı Esâsiyye”	134
2. “Esas Teşkilât Hukuku”	134
3. “Ana Hukuk”, “Devlet Ana Hukuku”	136
4. “Anayasa Hukuku”	136
5. “Anayasa Bilimi”	137
6. “Anatüze”	140

Bölüm 9
ANAYASA HUKUKUNUN TANIMI (s.141-145)

1. Fransız Doktrininde Anayasa Hukuku Tanımı	141
2. Türk Doktrininde Anayasa Hukuku Tanımı	142

Bölüm 10
ANAYASA HUKUKUNUN KONUSU (s.147-156)

1. Fransız Anayasa Hukuku Doktrininin Konuları	148
a) Birinci Dönemin Konuları	148
b) İkinci Dönemin Konuları	150
c) Üçüncü Dönemin Konuları	150
2. Türk Anayasa Hukuku Doktrininin Konuları	151
“Anayasa Hukukunun Genel Esasları” Konuları	151
“Türk Anayasa Hukuku” Konuları	152
Karşılaştırma	152
Değerlendirme	153
Pozitivist Teori Açısından Anayasa Hukukunun Konusu	153

Bölüm 11
ANAYASA HUKUKUNDA YAKLAŞIM BİÇİMLERİ (s.157-162)

1. Tarihî Yaklaşım	157
2. Felsefî Yaklaşım	158
3. Sosyolojik Yaklaşım	159
4. Hukukî Yaklaşım	159
Yaklaşımların Eşit Değeri	161
Sonuç: Münhasıran Hukukî Yaklaşım yahut Anayasa Hukukunun “Saf” Teorisi	162

Bölüm 12
ANAYASA HUKUKU İLE DİĞER HUKUK DALLARI ARASINDAKİ
AYRIM (s.163-177)

1. Anayasa Hukuku - Genel Kamu Hukuku Ayrımı	164
2. Anayasa Hukuku - İdare Hukuku Ayrımı	170
3. Anayasa Hukuku - Malî Hukuk Ayrımı.....	175
4. Anayasa Hukuku - Ceza Hukuku Ayrımı	175
5. Anayasa Hukuku - Muhakeme Hukukları Ayrımı	176
6. Anayasa Hukuku - Özel Hukuk Dalları Ayrımı.....	176

Bölüm 13
FRANSIZ ANAYASA HUKUKU DOKTRİNİNİN
GELİŞİMİ (s.179-196)

I. Birinci Dönem: Anayasa Hukukunun Klasik Teorisi.....	180
1. Adhémar Esmein	181
2. Raymond Carré de Malberg.....	181
3. Léon Duguit	182
4. Maurice Hauriou	183
5. Joseph-Barthélemy ve Paul Duez	184
6. Julien Laferrière.....	184
7. Georges Vedel	185
II. İkinci Dönem: Anayasa Hukukunda Siyasal Bilim Yaklaşımı	187
III. Üçüncü Dönem: Yeni Anayasa Hukuku	190
1. Anayasa Hukukunun Niteliğinde Değişme	192
2. Anayasa Hukukunun Uygulama Alanında Genişleme.....	193
a) Kurumsal Anayasa Hukuku	193
b) Normatif Anayasa Hukuku	193
c) Maddî Anayasa Hukuku	194
3. Anayasa Hukukunun Diğer Hukuk Dalları Karşısında Üstünlüğü ve Diğer Hukuk Dallarının Anayasallaşması.....	194

Bölüm 14
TÜRK ANAYASA HUKUKU DOKTRİNİNİN GELİŞİMİ (s.197-290)

Osmanlı Devri	197
Cumhuriyetin İlk Dönemi.....	199
I. Birinci Dönem: Dört Büyükler (Başgil, Kubalı, Esen, Arsel).....	200
A. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Anayasa Hukuku Doktrini	200
1. Ali Fuat Başgil.....	200
2. Hüseyin Nail Kubalı	202
B. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Anayasa Hukuku Doktrini	204
1. Bülent Nuri Esen.....	204
2. İlhan Arsel	205
Eleştiri	207
İstanbul ve Ankara Ekollerinin Kökleri.....	212

İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültelerinde Anayasa Hukuku Doktrini.....	213
Sadık Tüzel.....	213
Orhan Melih Kürkçüer.....	213
II. İkinci Dönem: Dört Büyüklüklerden Sonra.....	214
A. İstanbul.....	214
1. A. Selçuk Özçelik: Bir Tekrar.....	214
2. Orhan Aldıkaçtı: <i>Exégétique</i> Yaklaşım.....	214
3. Tarık Zafer Tunaya: Türk Anayasa Hukukunda Siyasal Bilim Yaklaşımı.....	216
4. Server Tanilli: İdeolojik Yaklaşım.....	219
5. Erdoğan Teziç.....	221
6. Yıldızhan Yayla.....	223
7. Bakır Çağlar.....	224
8. Naz Çavuşoğlu.....	227
9. İsmet Giritli ve Lale Sarmaşık.....	228
B. Ankara.....	228
1. Mümtaz Soysal.....	229
2. Kemal Dal.....	231
3. A. Şeref Gözübüyük.....	232
4. Ergun Özbudun.....	233
5. Cem Eroğul.....	238
6. Yavuz Sabuncu.....	243
7. Mustafa Erdoğan.....	244
C. İzmir.....	248
1. Özkan Tikveş.....	248
2. Fevzi Demir.....	250
3. Zafer Gören.....	253
Bir Alman Türk Anayasa Hukukçusu: Christian Rumpf.....	255
III. Türk Anayasa Hukuku Doktrininin Genel Değerlendirmesi.....	256
Ankara Ekolü – İstanbul Ekolü?.....	258
A. Eleştiriler.....	260
1. Türk Anayasa Hukukçularının Uluslararası Bilim Dünyasına Katkıları.....	255
Tablo 1: <i>Social Sciences Citation Index</i> 'te Atıf Alan Yazarlar.....	262
Tablo 2: <i>Social Sciences Citation Index</i> 'e Göre Atıf Alan Çalışmalar... ..	263
2. Bilimsel Yazma Kurallarına Uymama.....	266
3. Nakilcilik ve Orijinallikten Yoksunluk.....	267
4. Bulanıklık.....	268
5. “Ders Notu” Çıkmazı.....	168
6. Değer Yargıları.....	270
7. Türk Anayasa Hukuku Doktrini Kendisiyle İnceleme Konusunu Karıştırmaktadır.....	272
8. Metot Bağdaştırmacılığı.....	273
9. Televizyon Tartışmaları, Gazete Yazıları.....	274
10. Anayasa Hukukçularının Türk Siyasal Hayatı Üzerindeki Etkisi.....	275

B. Öneriler	279
Yeni Türk Anayasa Hukuku Doktrini Kurulurken	279
1. Doktrinin Dökümü	281
2. Metodoloji	281
3. “Türk Anayasa Hukuku Dergisi”	282
4. “Türk Anayasa Hukukçuları Derneği”	284
5. Yabancı Literatür	284
6. Yabancı Dil	286
7. Öğretim Elemanlarının Seçilmesi	287
8. Öğretim Elemanlarının Mesleklerinde İlerlemeleri	288
9. Tam Gün Çalışma Esası	290
Sonuç	291-297
Bibliyografya	299-308
Dizin	309-313
Yazarın Özgeçmişi ve Yayın Listesi	314-315

